

ГОДИНА VII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 32.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 д. месечно. — Преглата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из јубави према позоришту примно да разашље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

III.

(Наставак.)

Мисао, да на море иђе, и путовање по мору, то је један од најинтересантнијих момената у животу Косте Трифковића.

Мисао та појавила се у њему, као што већ споменујмо, у Винковцима, кад је Коста био тамо у петој гимназијској школи.

Но пустимо нека нам сам Коста из његових мемора о овоме приповеда....

„Како сам све време у учењу и читању проводио, додогоди се једном, да ми апотекаров син даде на читање Карленин роман: „Die Eis-siedler auf der Johannisklippe“. Ту је та оштро-умна Шведкиња неисказано вешто и тако лепо морнарски живот, или боље рећи, живот једнога морнара описала, да ми се књига морала допасти. Да представим као што треба своја тадања осећања, морам казати, да сам управо лудовао за морем и за бродом.“

„Надахнут опојним духом те књиге, вратим се у Нови Сад. Но колико ми је жеља за морем велика била, че сmedox је ипак оцу саопштити. Отац, и не сањајући о морнарству, пошаље ме у Пешту у шесту школу“.

„Пешта ме је јако изненадила. Још до онда не видех никада тако красну варош. А што ми се највише тамо допало, то су били чамци и лађице младога грофа Сечењија, у којима се овај више пута са својим друговима, обученим у морнарско одело, по Дунаву возио. Ох! како сам им много пута завидио!

„У тој тежњи за морем прође и та година, и да се опет врнем у Нови Сад....

„Бавећи се код куће, додогоди се да је једнога дана у гостиони самном и с оцем вечером један познаник, који је баш тога дана из Влашке приспео. Између осталог поведе се разговор и о мо-

рју, и тада исти господин почне описивати и хвалити морски живот тако, да по његовим речима, лепшег живота на свету не би било...

... Од тога доба отац није имао од мене мира. Сваки дан сам га молио, да ме пусти на море, и премда ме је он свакојаким начином одвраћао, ипак најпосле доброта према своме једнину победи, и он ме пошаље овамо на Реку, да изучим наутику.

„Моја радост сада не да се исказати. Моја разуздана жеља није била више сањарија, јер ће је је да се испуни, — ко сада срећнији над-а-мном!

„Ову срећу, ову радост утиша понешто оној јутро, кад ћу да се кренем на Реку. По памети врзаше ми се свакојаке мисли, срце ми спона-доше чудна осећања....

„Ујутру рано 19. августа 1861. кренуо сам се из Новога Сада са паробродом пут Пеште. Дан је — као трећи дан славе Саве Текелије — врло леп. На паробродској станици пуно свети-не, јер одлазе новосадски гости, па ко пријатеља ко познатога испраћује, а од одлазећих оставља сваки по некога, ко му је мио и драг. И ја одлазим и остављам добра оца, — остављам га можда за увек. Стид ме је био плакати. Моја млађана сујета није ми то допуштала, и ако ми се срце у грудима цепало. Осетио сам наједанпут терет свога предузећа, — отићи у стран, туђ свет, и предати се онаком позиву, који за собом или дуже отсуство од милог родитеља и рода, или млого пута и саму смрт доноси... Но бог је милостив — он ће ме водити својом крејком руком, он ће ми јаде за родитељем утишати и овога у животу одржати.

„20. августа око 5 сајата после подне при-спео сам у Пешту...

„20. аугуста сео сам у Будиму на жељезницу, с којом сам дошао до Прагерхофа, а отуд после с другом до Сан-Петера. Штета што сам кроз Угарску дању, а кроз Крањску ноћу путовао. У Угарској, осим балатонског језера, нисам ништа особитог видио. Но напротив језеро — иправа дивота! Посред језера је острво — ништа друго до један брежуљак — а на врху брежуљка црквица, која ће посред узбурканых таласа својим милостивним присуством морнара да оснажи. Колико уживање за мене у овоме погледу и у овој помисли!

„23. аугуста сео сам у Сан-Петеру у јутру око 4 сата на „деликанц“ за Реку. Предео, којим сам путовао, свак је каменит, — куд око погледи, никде ништа друго: до сам камен. Ако је гдегод само мало траве, ту вам већ пасе пуно крава, а има ли гдегод само и хват земље, то је ова са највећом бриљанцију обрађена и ограђена. Посматрајући ово, дошао сам до сазнавања оне истине, да човек што мање има и што му је теже живети, да је све то вреднији, а што више има и што му је живот лакши, да је немарљивији и лењивији.

„Око 1 саахата приспео сам на Реку. Ни на што нисам пазио, јер ми је око само море тражило. И нашло га је брзо, где се ваздан пружило пртећи мирно терет силних бродова на плећима својим. Лепо ли га је тако видети, та срце заигра човеку у грудима — тек само да није толико неверно!“

Растанку са родитељским домом и поласку на море, дао је Коста израза и у једној песми, која је истина недовршена, но коју ипак овде саопштавамо.

Ево те цесме:

Нема Ради нег' осамнајст лета,
Науснице тек му проклијале,
Јур му жеље срце обуздале,
Прогледати широкога света.

Улуд отац сузним оком моли:

„Немој сине, остани код мене,
„Немам другог, кћери нити жене —“
Не слуша га син несретни, холи!

„У свет бабо, срце мене вуче,
„Зар ћу увек кућни крух да једем?
„Што да делам? Да кубаче предем?
„Пуштај срцу за чим срце туче?“

Мучи отац, срце му се парапа,
Сина свога у свет туђи спрема...

Што ће јадан кад помоћи нема! . . .
Свет је узак покрај оца стара!

Већ последње спустило се вече,
Још те ноћи заједно ће бити,
Сутра ће се с оцем раставити,
Па га нигдар видет' можда не ће.

Снујден Раде, снујден отап стари,
Сузним оком сузне очи гледе,
А кроз сузе образи им бледе —
Нит' тишине ико да поквари.

Ох! тешко је оставити свога,
Ох! тешко је међу туђина поћи,
Где у нужди нема ко помоћи,
Где сва нада у једини бога!

Ох! тешко је оправити свога,
У самоћи проводити дане,
Где никога да му вида ране,
Где сва нада у једини бога!

И сад Раде 'вако проговара:
„Немој бабо за мном туговати,
„Бог је са мном, он ме свуда прати,
„Нит' над богом бољега чувара!

„Отпочини, касно је већ доба,
„А ја идем, пре него ћу лећи,
„Слаткој мојој мајци с богом рећи!“
Па он оде до мајчина гроба.

Бледи месец бледи своји зраци
Осветљује крсте и камење —
Бледи месец све се више пење,
Вијају га несташни облаци.

Свуд је тихо, никде чути гласа,
Свак' се живи слатким саном крепи,
С крста на крст тек што мишић слепи
Летећ', крили зраком заталаса.

Глени тамо, где зрак блеђе паде,
Где пад гробом крст се мали диже...
Па гле сене, што му иде ближе...
То је сена Раде!

Па се Раде мајком разговара,

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Овога је, колико овде саопштисмо, та пуне дубоких осећаја песма изведена. Пренапетост осећања, раздраженост живца није му вљада допустила, да је даље продужи, те ју је прекинути морао. Из те песме види се, да је сиромах Коста много претрпео, колебајући се између љубави према родитељу и између жеље, која га је у непознате светове вукла, — док на послетку није победила у њему јача, мушкија страна његова духа.

ЖИСТИЧИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Свечана представа у прославу успомене на Косту Трифковића: „Љубавно писмо“, „Мила“, „Школски надзорник“, „Пола вина пола воде“.)

Наша позоришна дворана, од како је оно пре седам осам ли година као преко ноћ подигаше, ипје јака још запамтила таког свечаног вечера, као што то беше у понедељак 19. фебруара о. г. Беше то неки особени *théâtre paré*! Не беше ту на име оног раскошног осветљења, које својим прекомерним сјајем хоће да ти на коцку метне вид очињи; не беше ту оног усилјеног спљијања блеска, што се у таквим приликама огледа и у оделу и накиту гледалица и у украсењу аудиторијума. Овај наш *théâtre paré* беше са свим друге природе; њега ниси могао познати, ако те није неко чувство пијетета на њу подсетило. То ти је чувство подарило неки чаролијски поглед. Тим си погледом могао прозрети у дно душе свакоме, који је тог вечера у дворани био. Тим си погледом тек могао назрети у сваког сјајан луч, који је више светлији, него хиљадама лустера и канделабера; њим си тек свакоме у души могао назрети онај накит, који је више краснији, него ли драго камење свега света. Луч тај беше светла успомена на светлога сина тврдица Музу, накит тај беше одушевљење, којим је сваки прегао, да одужи дуг пијетета сени незаборављеног љубимца свог, сени честитога Косте Трифковића.

Навршило се било баш четири године, како нам тврдице Музе показаше, е су до зла бога немилостиве. Једва да се нас кадгод сете, једва нам кадгод подаре по ког свога сина; баце га као какав метеор међу нас, па тек што се он с нама сроди, а оне га из небуха отрну од нас Па смењо ли их за то проклињати? Не! Оне нису криве, јер чим нам га подарише, забранише му, да га икада нестане испред наших очију. Не! Не беху онето, што нам га отеше; оног свечаног вечера се тек о том уверисмо: та оне га надануше вечитим животом. Оно, што нам они у спну своме подарише и не могаше пропасти, ипак ће моћи, па то беше дух, а тај је само одлетно, како ће се више пута к нама враћати, мало код нас пробавити, разгалити нас и поучити. Беше ли зар икога оног свечаног вечера у дворани, коме се тај дух испред очију могао притајати?

Да би тај дух што јасније засијао, да би га ми у свој величини и сјајности његовој угледали, за то се постарала позоришна управа у првој линији, а глумци и глумице у другој. Управа је, на име, испунила веће бисерним низом одојчади Трифковићеве музе, а глумци и глумице нису дали, да им најмање не изгуби ипак једно зрно тог бисера од свог сјаја. Е, па срдачна им хвала на томе!

Г.

(„Љубав није шала“, „Доктор Робин“.) У четвртак 22. фебруар приказане су те две шаљиве игре: Једна од њих носи на себи тип нашег свакидашњег живота, а друга је страна и датира се из доба славног енглеског глумца Герика. Цједна и друга шаљива игра представљана је већ више пута, а особито „Доктор Робин“, те нам није ипак најмање упуштати се дубље у сама дела, оба су призната за ваљана.

Но ако и јесте „Љубав није шала“, старо дело, представљали су је нови глумци, јер су улоге дате лицима, која још нису представљала у овој шаљivoј игри. Поред оста-

лих добио је п. г. Добриновић „Златка.“ Позоришној публици је познат он као вредан глумац и ваљан приказивач шаљивих улога. Улога „Златкова“ је шаљиво-жалосна. Жалосна у толико, што мора, спромах, да страда то због занесене своје љубазнице, то због своје лакомислености. Шаљива је пак, што он сматра живот за врло скуп, али је опет готов отровати се. Г. Добриновић је извео све моменте вешто, и то му служи на похвалу. Особито је вешто усклипео, кад му се Милица одала на самртој наслонјачи, да јој он није „прва љубав.“ Милица гђа Л. Хаџићева била је и добра, а и није била добра. Одлучну девојку извела је добро, али њено умирање ишло је тако, као да је у напред знала, као и публика, да не ће умрети. Гђа Ј. Поповићева, као и иначе у улогама те врсте, као што је и уловица Мороквашинка, беше врло добра. Њен смех кроз плач, кад је видела, да јој ће није отрована, за цело је вредан, да се спомене. И остали су нас задовољили.

Представа „Доктора Робина“ испала је на задовољство публично. Герикова је улога донека тешка, или као што сам каже најтежа, јер за њега нема теке „од ове“, и г. Ружић је одиграо ту улогу тако рећи играјући се, те је за то и одликован на крају представе изазвивом. И Мара (гђа Л. Хаџићева) и Артур (г. Љукић) и Едита (гђа Ј. Поповићева) и Џексон (г. Зорић) на чак и слуга, Ћирић, беху добри. Г. Зорићу малу примедбу. Треба мало више да нази на то, како ће пасти на наслонјачу, после приповетке глумца Герика о детету и цветку му. Треба пазити да не достане смешан падом својим.

С. М.

* (Ред позоришних представа за месец март.)
У четвртак 1. марта по други пут: „Стриц“. Позоришна игра у 5 чинова. — У суботу 3. марта први пут: „Две сиротице“. Драма у 8 сцена а 6 чинова, од Џона Оксенфорда, писао Сава Петровић. — У недељу 4. марта по други пут тај писти комад. — У уторак 6. марта: „Мамица“. Шаљива игра у 3 чина, написао Е. Симигети. — У четвртак 8. марта по други пут: „Наши робови“. Позоришна игра у 5 чинова, од Сахер-Мазоха, превео Сава Петровић. — У суботу 10. марта први пут: „Великоварошки“. Шала у 4 чина, написао Ј. В. Швајцер. — У недељу 11. марта: „Стари џаллар“. Карактерна прата у 5 делова. — У уторак 13. марта по други пут: „Продаваџија“. Шаљива игра у 3 чина, написао Јулије Розен. — У четвртак 15. марта по други пут: „Дон Цезар од Базана“. Драма у 5 чинова, написао Димитрије, превео Н. — У суботу 17. марта први пут: „Дружина“. Шаљива игра у 5 чинова, написао Е. Скриб. — У недељу 18. марта први пут: „Драги ујај“. Шала у 3 чина. — У уторак 20. марта: „Кин“. Позоришна игра у 5 чинова, написао А. Дима. — У четвртак 22. марта с новом поделом улога први пут: „Марија Стјуартова“. Жалосна игра у 5 чинова, написао Ф. Шилер. — У суботу 24. марта први пут: „Милион“. Шаљива игра у 5 чинова. — У недељу 25. марта: „Представа у корист породице Ђуре Јакшића.“ — Замена: „Чаша воде“, „Ђаволови записници“, „Кир Јања“, „Жене у уставном животу“, „Тражи се васпитач“, „Јединица“.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

32. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 22.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 1. МАРТА 1879.

ПО ДРУГИ ПУТ:

С Т Р И Ц.

Позоришна игра у 5 чинова, написала принцеза саксонска Амалија, превео Јован Ђорђевић.

О С О Б Е:

Барон Јулије Левенберг	Лукчић.
Доктор Леве, стриц му	Рајковић.
Штирмерова	Д. Ружићка.
Ана, њена пасторка	М. Рајковићка.
Ридлер	Марковић.
Катарина, спромашна удовица	*
Мартин, слуга докторов	Јовановић.
Хенријета, собарица } код Штирмерове	Б. Хадићева.
Кристијан, слуга } код Штирмерове	Ћирић.
Бележник	Десимировић.

Збива се у немачкој престоници, на улицама и на измене код доктора и код Штирмерове.

У суботу 3. марта први пут: „Две сиротице.“ Драма у 8 слика а 6 чинова, од Џона Оксенфорда, превео Сава Петровић.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први а сада већ и други део своје претплате изволели исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по дне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.